

Ed. 698. Frumvarp til stjórnarskipunarlaga

um viðauka við stjórnarskrá lýðveldisins Íslands frá 17. júní 1944.

Flm.: Hermann Jónasson.

1. gr.

Kveðja skal saman sérstakt stjórnlagabing til þess að setja hinu íslenska lýðveldi nýja stjórnarskrá.

2. gr.

Alþingi setur með sérstökum lögum reglur um kosningu stjórnlagabingsfulltrúa, tölu þeirra, kjördæmaskipun við þá kosningu og hvenær hún skuli fram fara. Kosningaaldur og kjörgengis skal vera hinn sami og nú við alþingiskosningar.

3. gr.

Stjórnlagabing skal koma saman á næsta ári eftir að stjórnarskrárbreyting þessi hefur verið samþykkt.

4. gr.

Forseti skal setja stjórnlagabingið, sem haldið skal í Reykjavík eða á Þingvöllum. Stjórnlagabingið skal starfa í einni málstofu samkvæmt fundarsköpum sameindaðs Alþingis.

Nú hlýtur stjórnarskrárfumvarp meiri hluta greiddra atkvæða á stjórnlagabingi, og telst það þá samþykkt.

5. gr.

Stjórnlagabingið skal ljúka störfum fyrir lok marzmanaðar 1948. Skal bera hina nýju stjórnarskrá undir atkvæði kosningarbærra manna í landinu í júnímánuði það ár, að viðhafðri leynilegri atkvæðagreiðslu, og telst stjórnarskráin samþykkt, ef meiri hluti greiddra atkvæða geldur henni jákvæði, og öðlast þá gildi 1. ágúst s. á. sem stjórnarskrá lýðveldisins. Nú næst ekki meiri hluti við þjóðaratkvæðagreiðslu, og er þá hin nýja stjórnarskrá fallin og núgildandi stjórnarskrá gildir áfram óbreytt.

6. gr.

Stjórnlagabing má ekki fjalla um nein önnur mál en sjálfa stjórnarskrána, og ekki er því heimilt að samþykkja eða gefa út neins konar ávörp né áskoranir til þjóðarinnar.

7. gr.

Eftir að ákveðið hefur verið með stjórnarskrárbreytingu þessari að efna til sérstaks stjórnlagabings og þar til stjórnarskrá sú, sem stjórnlagabingið samþykkir, hefur verið lögð undir þjóðaratkvæði, má Alþingi ekki samþykkja neina breytingu á núgildandi stjórnarskrá lýðveldisins Íslands.

Greinargerð.

Þegar núverandi ríkisstjórn var mynduð, varð opinbert samkomulag um það innan stuðningsflokka hennar, að stjórnarskráin yrði endurskoðuð og breyting samþykkt fyrir næstu alþingiskosningar. Nú er orðið fullséð, að þetta ákvæði stjórnarsamningsins nær ekki fram, þar sem ekkert stjórnarskrárfrumvarp hefur verið samið. Nefndir þær, sem skipaðar hafa verið í þessu máli, hafa litlum störfum lokið, enda bráðum hálf tveim á síðan formaður annarrar andaðist og enginn skipaður í hans stað. Ráðunautur nefndarinnar, Gunnar Thoroddsen prófessor, fór utan vegna þessa máls og fór víða um lönd til að safna gögnum, sem hafa mætti til hliðsjónar við störf nefndanna. Skýrsla prófessorsins liggur enn ekki fyrir, rúmum sex mánuðum eftir heimkomu hans, og hefur því ekkert verið á henni byggt. Sú málsmeðferð og afgreiðsla, sem ríkisstjórnin ákvað, hefur því farizt fyrir.

Sú málsmeðferð, sem hér er lagt til, að upp verði tekin, hefur fyrst og fremst þann kost, að samkvæmt henni á að kjósa menn til þess eingöngu og sérsaklega að afgreiða stjórnarskrármálið. Þannig yrði málið tekið út úr almennum flokkadeilum, sem einkum eru háðar um önnur efni, óskyld sjálfu stjórnskipulaginu. Alþingismenn verða ekki kosnir fyrst og fremst eftir afstöðu þeirra til þessa máls. Eina ráðið til þess, að stjórnarskrármálið sjálft verði lagt til grundvallar við kosningu þeirra manna, sem stjórnarskrána eiga að semja, er það, að sérstakt stjórnlagabing, en ekki Alþingi, vinni verkið. Ástæðulaust er að halda, að slíkar kosningar hljóti að fara eftir flokkslinum.

Kosningar til sérstaks stjórnlagabings mundu vekja almenna umhugsun og umræður um stjórnskipun landsins, og er það mikil nauðsyn.

Þá er það til bóta, að með þessu móti er stjórnarskrármálið tekið út úr daglegri málefnaþráttu á Alþingi.